

Déjà vu

Chris van Vlijmen

Toekomstroman

© 2026 Chris van Vlijmen / Uitgeverij U2pi

Titel: Déjà vu

Auteur: Chris van Vlijmen

Omslagontwerp: Mathieu van Vlijmen

Foto auteur: Louise van Vlijmen

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: Jouvboekdrukkerij.nl

ISBN: 978 94 9343 774 6

NUR: 300

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voor Carla

Hoofdstuk 1

NOA

Het jaar 2200, Skåbu, een dorpje in wat vroeger Scandinavië heette.

De zon gaat onder achter de bebossing op een van de hoogste bergen aan de horizon. Die laatste zonnestralen geven het landschap een mystieke sfeer. Alleen de silhouetten van de bomen zijn nog zichtbaar en steken af tegen de steeds donker wordende lucht. Nog net zijn vogels te zien, enthousiast ronddwarrelend op jacht naar muggen en vliegjes.

Skåbu is een klein dorp. Gelegen op een van de hoogste plekken van het vroegere Noorwegen. Door de gevolgen van de grote klimatologische veranderingen in de tweede helft van de eenentwintigste eeuw moesten veel bewoners van Europa vluchten naar hoger gelegen gebieden. Door de grote rampen die de wereld teisterden, ontstond de exodus. Van overal vandaan kwamen mensen en zochten toevlucht, ook hier, in Skåbu. De overlevenden konden niet meer terugvallen op wat zo normaal was: kennis, elektriciteit, mobiliteit, niets meer.

De mensheid was terug bij af en moest een nieuwe wereld opbouwen.

Binnen in het huisje, aan de rand van het dorp, brandt het haardvuur. Het is er knus en gemoedelijk, juist door de weinige luxe. Ondanks de haard ruikt het er fris, wellicht door de pas geplukte bloemen die op tafel staan. In de hoek bij de deur staan twee paar stevige laarzen, een volgepakte rugzak en, daarboven aan de kapstok, twee winterjassen die goed bescherming bieden tegen de ijzige kou en stormen. Die van Noa met een vergeeld touw om de capuchon aan te trekken en die van haar man is ooit vervangen door een knalrode. ‘Niet mijn smaak’, had hij nog boos gezegd.

Noa zit aan tafel en staart voor zich uit. Ze heeft net haar tranen afgedroogd. Haar lange haren hangen over haar schouders. Het met

aandacht bereide avondeten staat op tafel, maar heeft zijn temperatuur allang verloren. Ze heeft ook geen trek, want het aanstaande afscheid doet haar pijn. Het is lente en volgens de experts is dit het beste jaargetijde om de expeditie te starten.

De discussies met hem kosten haar enorm veel energie, zeker nu ze zwanger is.

Met haar hoofd rustend in haar handen kijkt ze rond. Naar de muur, volgehangen met voor haar nietszeggende objecten, souvenirs van de vele tochten die Sverre de afgelopen jaren ondernomen heeft. Het is dat dit huisje van oorsprong van hem is, anders had ze alles allang weggedaan. De eenvoudige keuken met de pannen en potten, dat is haar domein. Ze richt haar blik op hun slaapverblijf, met de metalen familiekist die dienstdoet als nachtkastje, en daarnaast het kleine houten wiegje. Sinds haar zwangerschap heeft Sverre nog minder aandacht voor haar, ook op de door haar zo gewenste intieme momenten. Hij is altijd gefocust op zijn tochten en ontdekkingen. Het wiegje was ook zo'n discussiepunt. Gelukkig kon ze hem bewegen om er eentje zelf te maken. Met voor Noa onbegrijpelijke tegenzin was hij aan de slag gegaan. Maar goed dat hij hulp aangeboden kreeg van een van de dorpsbewoners, anders was er vast niets van terechtgekomen. De kaarsen op de rand van de schouw flikkeren, en hun schaduwspel lijkt op een strijd tussen twee partijen. Het doet haar denken aan wat ze een paar dagen geleden tegen Freja had gezegd: 'Hoe haalt hij het in zijn hoofd om juist nu te gaan?' Freja had rustig gereageerd, zoals een goede vriendin betaamt. Noa's klacht werd niet voor de eerste keer aan haar geuit. De expedities zijn al maanden hét gespreksonderwerp. Zelfs nog voordat Noa zwanger was.

Plotseling stormt Sverre binnen en verstoort Noa's moment van stilte. Zijn enthousiasme voor z'n volgende avontuur heeft hem helemaal doen vergeten dat zijn vrouw er veel moeite mee heeft dat hij weer een tijd van huis is. Noa staat van schrik op, waarbij haar stoel achter haar op de grond valt. Beiden kijken elkaar verstijfd aan. Noa

herpakt zich en tegen beter weten in probeert ze het nog één keer. 'Is het echt nodig om vanavond al te gaan? Je hebt niets gegeten en de afgelopen weken ben je zo ontzettend geobsedeerd door deze reis. Ik ben zwanger. We hebben zo weinig tijd samen gehad.' Noa's stem verbergt het verdriet. Maar ze weet zeker dat dit gesprek geen effect zal hebben op zijn besluit.

Sverre zucht. 'Je weet dat dit is wat ik doe, Noa. Je wist dit toen we samengingen, en daar was je mee akkoord. Vanavond is de beste tijd om veilig over de berg te komen.' Hij is zichtbaar geïrriteerd. Deze discussie lijkt oneindig. Hij draait zich om, gaat aan tafel zitten en doet alsof hij het eten lekker vindt. Hij kijkt niet naar Noa, die naar buiten loopt met haar bord in de hand en tranen in haar ogen. Ook nu weer vraagt ze zich af waarom ze niet heeft wat ze zo graag wil hebben: oprechte aandacht en echte liefde van Sverre. Al zou hij nu maar zeggen: 'Ja natuurlijk, liefde, ik blijf vannacht nog bij je, en morgen begin ik aan mijn reis. Ik kom zo snel mogelijk weer terug en ik garandeer je dat ik bij de bevalling ben.'

Noa veegt de tranen van haar wangen en vervolgt haar weg naar de kippenren. Ze laat het eten van haar bord glijden, waarop de drie kippen wild om het voedsel vechten, en bedenkt dat wat ze hoopt nooit zal gebeuren. Sverre moest al zo wennen aan het feit dat hij vader zou worden, laat staan dat hij zijn passie ervoor zou opgeven. En misschien is het ook maar goed om de komende maanden de onderlinge spanning niet te voelen. Zo kan ze zich volledig richten op de komst van hun eerste kindje. En als het dan zover is, is Sverre weer terug. Gelukkig van wat hij heeft meegemaakt, waardoor hij vast aandacht voor hun kindje, en hopelijk ook voor haar, zal hebben.

Het afscheid is zoals verwacht: snel en kort, ook omdat zijn expeditievrienden alle aandacht opeisen. Er worden ongepaste grapjes gemaakt, stoer gedaan over het afscheidsmoment met de partners, en voordat Noa het doorheeft, is haar omhelzing met Sverre al voorbij. 'Tot snel, Noa,' hoort ze hem al zwaaiend roepen terwijl hij in

het donker verdwijnt zonder om te kijken. Noa staart in de verte en probeert nog iets te herkennen van wat waarschijnlijk niets meer is. Ondanks dat hun relatie niet optimaal is, zal ze hem toch erg missen. Ze is zorgzaam en vindt voldoening in wat ze voor hem kan betekenen.

Ze loopt het pad af richting het huisje. Overal in het dorp zijn de haarden al uit en zijn de kaarsen gedoofd. Alleen de lichten van het grote dorpshuis zijn nog aan. De accu heeft zich vandaag met het mooie weer goed kunnen opladen, denkt ze. Ze opent haar voordeur en staat even stil in de deuropening. Met beide handen om haar buik fluistert ze zachtjes: 'Ik denk dat wij het nu maar samen moeten doen.' Ze sluit de deur achter zich, hangt haar jas op naast de lege plek aan de muur en kruipt direct in bed, alleen.

Zes weken later is het druk op het dorpsplein van Skåbu. Wonderlijk, want deze afgelegen gemeenschap, heeft een relatief klein aantal bewoners. Er zijn ook bezoekers uit de verderaf gelegen dorpen, die afgekomen zijn op het nieuws dat via mond-tot-mond is rondgegaan. Nieuws van de laatste expeditie naar de verlaten grensgebieden. Sverre heeft weleens enthousiast verteld over de steeds groter wordende groepen avonturiers die ontstonden bij het passeren van de dorpen. Het was heel normaal dat een expeditie werd uitgebreid met nieuwe, gepassioneerde ontdekkingsreizigers. Vaak jonge, onervaren mannen en vrouwen die hun nieuwsgierigheid niet meer konden bedwingen en de grenzen van hun eigen gebied wilden verleggen. Niet gek, vond hij, want eigenlijk was iedereen bijna verplicht om op zoek te gaan naar de oude wereld en haar geheimen. Noa heeft dit nooit zo goed begrepen, net zoals al die spullen die hij mee naar huis nam. Alles verdween in zijn schuur, en sommige objecten werden meegenomen naar het dorpshuis. Wat ze daar ermee deden, heeft ze nooit achterhaald en het interesseerde haar ook niet. Nee, ze had en heeft er niets mee. Haar zoektocht is veel dichterbij: bij hem, en de liefde die ze hoopt te krijgen.

Midden op het plein staat een wat oudere man. Het is overduidelijk dat hij een lange tocht achter de rug heeft. Zijn baard is al lang niet meer geschoren, zijn haren staan wild overeind door de haarband die wat omhoog is gestroopt, en zijn kleding verdient op z'n zachtst gezegd een flinke wasbeurt. Noa dringt zich naar voren en excuseert zich bij iedereen die van haar een voorzichtig duwtje krijgt. Ze kan in alle drukte nog maar net opvangen wat deze voor haar onbekende man daar midden op het plein vertelt.

‘Het ging helemaal mis. We moesten in een hevige kolkende rivier oversteken en verloren daarbij niet alleen onze spullen, maar ook elkaar.’ Het hele plein is doodstil na deze bekendmaking. Noa houdt de hand voor haar mond terwijl ze het kindje in haar buik voelt bewegen.

De man vervolgt, nu hij merkt dat hij ieders aandacht heeft.

‘Toen we elkaar na dagen weer vonden, bleken we niet meer compleet te zijn. Ik durf het bijna niet te zeggen, maar vier van ons zijn zoek.’

Nu is het niet meer doodstil. Bijna in koor roept de menigte: ‘Wie? Wie zijn het?’

Noa houdt haar hart vast. In haar hoofd hoort ze alleen haar eigen woorden: niet Sverre, niet Sverre, niet Sverre.

De spreker maant met zijn handen tot rust en hervat zijn trieste boodschap:

‘Lars, een man uit Gäddede. Elin, een jonge vrouw die zich bij ons aansloot. En... Viggo en Sverre, hier uit Skåbu.’

Stokstijf staat Noa midden tussen de verslagen dorpsbewoners. Iedereen is geschokt en kijkt gespannen richting Noa. Handen raken haar aan en blikken worden naar beneden gericht. Niemand weet wat te doen voor deze dertigjarige, hoogzwangere vrouw.

Alleen Isla, die vlak achter haar staat, omhelst en troost toen de man zijn verhaal deed. Isla is geen onbekende van Noa. Isla is vroedvrouw en heeft weleens de hulp van Noa ingeroepen. Ook haar man is twee jaar geleden op expeditie gegaan en kwam nooit terug. Ze kwamen

bij elkaar over de vloer, doordat hun mannen vaak samen waren en hun avonturen deelden. Het contact tussen de twee vrouwen is zo tot een vriendschap uitgegroeid. Intieme gesprekken over de relaties met hun partners voerden zij niet, omdat Noa het idee had dat Isla een heel andere verhouding met haar man had dan zij met Sverre. Isla was gelukkig.

Noa is ontroostbaar en zakt, ondanks de steun van Isla, door haar knieën. Ze hapt naar adem en kan de boodschap niet bevatten. Er raast van alles door haar gedachten. Sverre vermist, onvindbaar, en misschien wel dood. Mijn hemel, hoe moet ze verder nu ze bijna gaat bevallen? Het wordt zwart voor haar ogen.

‘Noa, Noa,’ Isla schudt lichtjes Noa’s schouders. ‘Kom.’

Isla en een omstander helpen Noa overeind, maar tot overmaat van ramp gebeurt er iets onverwachts. Noa grijpt naar haar buik en haar broek doordrenkt zich met vruchtwater.

‘Nee,’ fluistert ze zacht.

‘Kom maar, lieverd, het komt goed.’

Zo goed en kwaad als het kan helpt Isla haar over het pad naar het huisje. Op het plein en in het dorpshuis wordt nog nagepraat en druk gespeculeerd over de levenskansen van de vermiste Sverre en Viggo.

Diezelfde avond wordt er gebeden door wie de situatie heeft meegekregen. Ook de oudste generatie, die al zo veel heeft meegemaakt in haar leven en de overlevering van de oude wereld met zich meedraagt, voelt zich intens betrokken bij Noa en het lot van beide vermiste mannen. Dit verlies overschaduwde de vreugde over de komst van een nieuwe generatie. Op dit soort momenten blijkt weer overduidelijk hoe hecht de gemeenschap hier is, midden in dit nieuwe land. Een land dat getekend en gevormd is door enorme klimatologische veranderingen. Niet alleen het land heeft zich moeten aanpassen, maar ook iedereen die er woonde en kwam wonen, vele decennia geleden.

Noa voelt deze steun en gedachten van de dorpsbewoners op dit moment niet. Ze voelt verdriet, pijn en spanning. Haar emoties zijn bijna oncontroleerbaar en gaan alle kanten op.

‘Je moet je nu proberen te concentreren, Noa. Je kindje komt te vroeg, en we willen dat het straks veilig en gezond in je armen ligt. Dus blijf bij de les en focus je op dit wonderdje.’

Isla heeft tranen in de ogen bij het zien van Noa’s emotionele worsteling.

Enkele momenten later is het bijna zover. De persweeën dwingen Noa om de concentratie vast te houden. Een oerkracht overmamt haar en haar gedachten zijn alleen nog maar gericht op dit moment, dit kindje, haar kindje. Isla hoeft niets meer te zeggen of te sturen. Géén aansporing of advies, géén geruststelling of zorgen, helemaal niets.

Noa’s hoofd is knalrood wanneer ze een allerlaatste zetje geeft aan het kleine baby’tje, dat niet veel later tevreden, warm en gezond op haar ligt. Het is alsof alle spanning uit Noa’s lichaam is verdwenen. Al het verdriet van de afgelopen uren lijkt opzijgeschoven, niet bestaand en niet bestand tegen dit immense geluk.

‘Heb je al een naam voor je meisje?’ Isla legt haar hand op het kleine mensje en laat haar tranen de vrije loop.

‘Saga’, Noa’s stem bibbert. ‘Saga noem ik haar, omdat ze een sprookje voor mij is en omdat ik haar vernoem naar een oude legende uit onze voorgeschiedenis. Saga betekent ‘ziener.’

Isla trekt de deken verder over beiden. De haard brandt. De pijn en het verdriet in het huis lijken voor even weggevaagd. De ogen van Noa en Saga sluiten zich. Er is rust.

Een jaar later, 2201

Van verre hoort Noa haar kindje al schateren. Wat is ze toch een lachebekje, denkt Noa terwijl ze langs haar huisje loopt om naar de gezamenlijke moestuin te gaan, buiten het dorp. Ze probeert nog te

ontdekken wat zich binnen afspeelt en ziet Isla ronddansen met de kleine Saga op de arm. Wat boft ze met deze hechte vriendschap. Sinds haar geboorte is de vriendschap nog hechter en intenser geworden. Daarom hebben ze een paar maanden geleden besloten om samen te gaan wonen. Maar hoe lief Isla ook voor haar en Saga is, de leegte door het gemis van Sverre blijft dagelijks pijnlijk voelbaar.

Nachten ligt ze wakker en vraagt ze zich af waarom haar dit is overkomen. Waarom? En wat als hij nog leeft, ergens heeft moeten blijven of, nog erger, wel terug wil komen, maar het niet kan? Duizend vragen en geen antwoorden.

Noa kijkt om. Op het plein is een hoop herrie. Kinderen rennen rond en een deel van het dorp is uitgerukt voor de zoveelste expeditiegroep die het dorp doorkruist. Haar nieuwsgierigheid doet haar vergeten dat ze naar de moestuin zou gaan. Net als alle voorafgaande keren het afgelopen jaar loopt ze met een ferme tred richting het plein. Daar aangekomen probeert ze te achterhalen wie de expeditie leidt. 'Wie heeft de leiding?', vraagt ze vriendelijk.

'Stan, daar in het midden, Noa', beantwoordt de vrouw vriendelijk. Bij Stan aangekomen wacht ze even totdat ze zijn aandacht heeft. 'Mag ik je wat vragen, Stan?' Noa kijkt de man van rond de vijftig aan. Hij heeft een gebruind gezicht, duidelijk een buitenman, rimpels in zijn voorhoofd, een kort baardje en halflang haar in een staart samengebonden.

'Ja, natuurlijk, mevrouw.' Stan is duidelijk gecharmeerd van deze aangename ontmoeting.

'U heeft een lange tocht achter de rug, dat kan ik zo zien, maar bent u op uw reizen nog andere reizigers tegengekomen?'

Stan lacht en begrijpt de vraag niet helemaal. 'Hoe bedoelt u? Natuurlijk komen wij andere reizigers tegen, allemaal op zoek naar de oude wereld, op zoek naar herinneringen.' Hij kijkt Noa vragend aan.

'Ja, dat begrijp ik, Stan, maar...' Op datzelfde moment wordt Stans aandacht getrokken door een andere reiziger die hem gebaart te luis-

teren. Hij fluistert een boodschap in zijn oor. Stan richt zijn blik naar beneden en luistert aandachtig, terwijl Noa beleefd wacht.

Hij kijkt naar Noa.

‘Neemt u mij niet kwalijk, uw man is niet meer teruggekeerd van zijn expeditie en u wilt weten of ik iets over uw Sverre heb gehoord?’ Noa’s adem stukt. Ze knikt hoopvol.

‘Nee, helaas kan ik u niet helpen. Ik heb op mijn reizen van het afgelopen jaar niets over een Sverre gehoord. En hij zal niet de eerste zijn die vermist raakt tijdens dit soort reizen.’

Noa’s teleurstelling is overduidelijk zichtbaar. Stan voelt zich onbehaaglijk door zijn antwoord en probeert haar toch steun te bieden. ‘Maar als u wilt, kunt u met ons meegaan. Dat doen er zovelen.’

Noa schrikt op en kijkt met grote ogen de man aan. Ik, denkt ze, mee op expeditie?

Stan onderbreekt deze bedenking abrupt. ‘Naar welk deel van de oude wereld ging uw man?’

‘Naar het noordoosten, dat ooit Finland heette, vertelde hij mij.’

‘Nou, dat komt goed uit, want wij komen net uit het zuiden en willen die kant op.’

Noa weet geen woorden te vinden en staat verbouwereerd de man aan te staren. Minuten geleden stond ze op het punt groenten te halen, en nu stelt deze man voor dat ze mee op reis gaat. Maar dat kan helemaal niet, ik heb Saga, peinst ze terwijl ze wakker schrikt uit haar gedachten.

‘Denk erover na, mevrouw. U mag mee en ik help u graag uw man te zoeken. Maar realiseert u zich goed dat, na een jaar, de kans erg klein is dat hij nog leeft.’ Stan denkt door eerlijkheid te bereiken dat deze voor hem veel te onervaren vrouw überhaupt niet mee zal gaan. ‘We zijn nog een paar dagen hier om proviand aan te vullen en u weet mij vast te vinden als u een besluit heeft genomen.’ Stan draait zich met een vriendelijk knikje en glimlach om.

Enkele momenten later staat Noa bijna helemaal alleen op het plein. Ze heeft helemaal niet gemerkt dat tijdens haar gesprek met Stan velen al hun huizen hebben opgezocht.

Het is een absurd idee, realiseert ze zich. Ik... op expeditie... haha, hoe haal ik het in mijn hoofd? Belachelijk, denkt ze terwijl ze naar haar huisje loopt.

Die avond lijkt Noa niet aanwezig. Alles gaat aan haar voorbij, alles doet ze op de automatische piloot. Het verschonen van de luier, het avondritueel met Saga waarbij ze samen schommelen in de stoel, zelfs het naar bed brengen kan ze zich niet meer herinneren. Later die avond, wanneer ze samenzitten, heeft Isla wel vragen over dit vreemde gedrag.

‘Mag ik vragen wat er met jou aan de hand is?’

Noa schrikt op uit haar gedachten. ‘Nee hoor, er is niets, niets belangrijks.’

‘Kom Noa, doe niet zo gek. Ik zie dat er iets is. Je hoofd is er niet bij. Waar ben je?’

‘Tets belachelijks, Isla, te belachelijk om serieus over te zijn.’

‘Nou, vertel, kom op!’

Noa staat op en loopt naar de muur vol herinneringen aan Sverres reizen. Ze kijkt ernaar en met haar andere hand streelt ze de muts van Sverre, die hij ’s winters zo graag droeg.

‘Vanmiddag sprak ik een reiziger die mij aanbood om mee te gaan.’

‘Mee te gaan, waarheen?’ Isla kijkt verrast door deze plotselinge verklaring van Noa’s gedrag.

‘Op zoek naar Sverre.’ Noa draait zich om. Isla ziet de tranen in haar ogen en snelt naar haar vriendin. ‘Maar Noa, dat kan toch niet... Sverre is er niet meer.’ Ze omhelst haar.

‘Weet ik, daarom is het ook zo’n belachelijk voorstel en ik heb Saga, dus waarom kan ik dit bizarre idee niet loslaten?’

‘Omdat je hem nog steeds mist.’ Isla streelt Noa’s rug.

‘Ja, ik mis hem enorm, ondanks dat jij en Saga bij mij zijn. Iedere keer wanneer er reizigers komen, veert mijn hoop op en iedere keer is er dezelfde teleurstelling. Maar nu lijkt het anders, alsof er nu wel

hoop is.'

Beiden staan roerloos tegen elkaar. Het is een moment waar woorden niet nodig zijn.

'Ik snap je goed. Weet je wat? We gaan slapen en morgen praten we verder. Je bent nu bekaf en je kunt niet helder denken', stelt Isla voor.

Later in bed kunnen ze echter beiden niet slapen. Noa deelt alle fijne herinneringen aan Sverre en Isla beseft dat alle nare herinneringen zijn vergeten.

De volgende middag, wanneer Saga weer op bed ligt, zit Noa op het trappetje voor het huis.

'Slaapt ze?'

'Ja, ze viel meteen in slaap. Mag ik erbij komen zitten?' vraagt Isla. Twee vlinders maken prachtige capriolen, alsof ze een feestje vieren op deze warme lentedag.

'Ja, natuurlijk, lieverd.'

'Weet je wat, Noa? Ik kan mij helemaal voorstellen dat je hoop wilt hebben en dat dit je gedachten beïnvloedt en misschien...' Isla wacht even met verdergaan, 'misschien is er ook een kans dat Sverre nog leeft.'

Noa kijkt verbaasd om. 'Meen je dat? Het is toch bijna onmogelijk dat hij nog leeft?'

'Bijna...', beantwoordt Isla.

Isla kijkt voor zich uit en bedenkt wat haar de hele nacht heeft beziggehouden. Ze draait zich naar Noa.

'Ik denk dat je moet gaan. Saga is nog klein, dus ze zal je nog niet erg missen, en ik ben er voor haar. Doe het maar, dat geeft je rust. Rust, waar je zo naar op zoek bent.'

Noa pakt de handen van haar vriendin. 'Nee, Isla, dit kan niet, dit mag niet.'

'Dit kan en mag wel, Noa. Je hebt dit moeilijke hoofdstuk nooit afgesloten en zolang je in onzekerheid leeft, kun je niet gelukkig zijn. Ik zie het aan je, al maanden. Je doet je best, maar het slokt je op.'

